

OPBOUW



weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstraat 59, wormerveer
adm.: kon. wilhelminalaan 38, leersum

B. TELDER — BILTHOVEN

DE HEILIGE GEEST ALS HELPER EN TROOSTER

**De Geest
werkt in verbondenheid
met de Vader en de Zoon**

De Here God heeft zich ten volle geopenbaard in de Zoon en dóór de Geest. En deze Geest — zoals Jezus tot zijn discipelen had gezegd — is in alles één met de Vader en de Zoon.

Dat is de eenheid van God in het wondere verlossingswerk, in Gods genadeverbond. Zoals die eenheid van God er ook was bij de schepping van alle dingen.

God schiep de wereld door het Woord. En de Geest van God zweefde toen over de eerst nog woeste en ledig zijnde chaos. 's Heren alvermogen bracht de hemelbogen door zijn woord in 't licht; heeft de flonkervuren, die de tijd verduren, door zijn Geest gesticht.

En zo bestaan nog alle dingen in deze geschapen wereld. Uit God (de Vader) en door God (het Woord, de Zoon) en tot God in de Geest hebben alle dingen hun bestand en voortduur.

Maar diezelfde eenheid is er ook in het werk der verlossing. Het is altijd de genade van onze Heer

Jezus Christus en de liefde van God de Vader en de gemeenschap van de heilige Geest, waarin alle heil bestaat.

Niemand komt tot de Vader dan door Mij — zegt Christus. Maar ook niemand kan zeggen, dat Jezus Heer is, dan door de H. Geest. Daarom moeten we ook niet begeren om buiten het geloof in Christus en buiten de gehoorzaamheid aan het woord van Christus om, openbaringen en gaven van de Geest te zoeken.

Dit moet altijd leiden tot valse mystiek en tot aparte en oncontroleerbare openbaringen en daarin weer tot ongeestelijke hoogmoed. Het kan ook voedsel geven aan een verkeerd spiritualisme en aan doperse geestdrijverij, en daarin weer leiden tot magie en wondergeloof.

Als in een preek Gods vrijmachtige genade wordt verkondigd en de heerlijkheid van Christus wordt uiteen gezet, dan moet men niet klagen, dat over het werk van de heilige Geest zo weinig gezegd wordt. Want de heilige Geest heeft geen andere vreugde en bedoeling dan Christus heerlijk te doen zijn! Hij is het toch die het altijd weer

uit Christus wil nemen en het zo ons doen verkondigen. En in die weg van persoonlijke toeëigening, van gelovig aannemen en gehoorzaam betrachten van de beloften en verordeningen van de Here, is ons de gave van de Geest geschonken.

Wij willen de vrijheid van de Geest geen ogenblik miskennen, om ook in deze tijd nog wonderlijke genezingen op het gebed te geven, bijzondere gaven en krachten tot bevestiging van het Evangelie te werken. Maar wel willen we waarschuwen om de echtheid van ons christenzijn en het volwaardig deelhebben aan Gods genade te zoeken in allerlei aparte en slechts voor ingewijden verstaanbare verschijnselen, en geforceerde geloofsuitingen.

Er dient tegen gewaakt, dat men zulke spectaculaire gaven gaat forceren door ze met bijzondere inspanning en groot ongeduld te willen ontvangen of zelfs met suggestieve middelen te willen afdwingen.

Niet wij moeten de Géést, maar de Geest moet óns in actie zetten. Bovendien: omdat ook het héiden- dom met zijn spiritisme en occultisme parallele verschijnselen vertoont als duivelbezwering en tongentaal en gebedsgenezing, heeft de gemeente van Christus de plicht de geesten te beproeven volgens Schriftuurlijke normen, opdat niet in plaats van geestelijke gaven demonische werkingen optreden. Ieder, die Gods vaderlijke goedheid

en barmhartigheid heeft leren kennen; ieder die zich door het geloof gewassen weet door het bloed van Jezus Christus; ieder die in zijn geloof de doop der verzegeling van de heilige Geest ontvangen heeft, — die mag met de kerk van alle eeuwen mee belijden, heel persoonlijk: Dat die Geest ook mij gegeven is, opdat Hij mij door een waar geloof Christus en al zijn weldaden deelachtig maakt, mij troost en eeuwig bij mij blijven zal.



in dit nummer

- 257 **Ds B. Telder,**
De Heilige Geest als Helper en Trooster
- 258 **Drs H. de Jong,**
Naar aanleiding van het Informatieboekje-1978
- 259 **Prof. dr. ir. E. Schuurman,**
Kernenergie en beleid (slot)
- 260 **D. W. L. Milo,**
Om het u aan te zeggen (slot)
- Ds M. R. van den Berg,**
Jeremia (Bijbelstudie)
- 262 **A. W. Biersteker,**
Techniek: zin, onzin of waanzin?
Boekbespreking (J. Meulink)

Naar aanleiding van het Informatieboekje-1978

Het kerkelijk handboekje voor 1978 is verschenen. Het is twee maal zo dik als het vorige, maar dat komt niet doordat wijzelf in aantal of activiteiten verdubbeld zouden zijn. Dat is allemaal wel ongeveer gelijk gebleven. Het ligt gewoon aan het soort papier dat gebruikt is. Als ik eerlijk ben, vind ik het vorige papier beter, maar het zal ook wel duurder zijn.

Onder redactie van ds G. Janssen ziet alles er tot in de puntjes verzorgd uit. Onder het hoofdje 'Stichtingen en Organisaties' mis ik trouwens tot dusver, ook in vorige jaarboekjes, de Raad van Toezicht en Advies (voor de) Theologische Studiebegeleiding. Het is wel te begrijpen hoe dat komt. Voorin staat de lijst van theologische studenten en daarbij worden al enkele adressen van de begeleiders vermeld, zodat daarmee dat hoofdstuk afgedaan lijkt. Maar de genoemde raad blijft zo achterin onvermeld, terwijl daar wel de Stichting 'Nederlands Gereformeerd Seminarie' te vinden is. Dat kan verwarrend werken.

In het zorgvuldige jaaroverzicht dat alle aspecten van ons kerkelijk leven bij langs gaat, komt ook ons blad 'Opbouw' ter sprake, onder het hoofdje 'beziinning'. Ds Janssen citeert br. M. Lok, die in het nr. van 15 april 1977 aan de redactie schreef: „Wie zijn oor te luisteren legt in onze gemeenten bespeurt een groeiend gevoel van *onbehegen*.” „De broeders en zusters herkennen zich niet in de problematieken die door u worden aangesneden.” Nu heeft de redactie daar destijds al op geantwoord, maar als je dit bezwaar opnieuw onder ogen krijgt, kan het niet anders of het zelfonderzoek komt weer op gang. Is het waar wat br. Lok toen schreef?

In 't algemeen heb ik altijd wel groot respect voor mensen die hun oor te luisteren kunnen leggen in onze gemeenten. Hoe doe je dat? Meestal spreek je met mensen, met wie je 't zelf al eens bent, maar zij vormen nog niet de gemeenten, afgezien nog van het feit dat je contacten ook getalsmatig beperkt zijn. Toch kun je het argument vaak horen: het kerkvolk wil dit niet en dat wel. Misschien is het 't verstandigst om maar gewoon te letten op 't aantal bedankjes en nieuwe abonnees om te weten te komen hoe het



kerkvolk op ons blad reageert. Dan blijkt dat er niet al te veel schommelingen zijn. Te weinig in ieder geval om er conclusies uit te trekken.

Natuurlijk doe ik hiermee het bezwaar niet af. In feite interesseer ik me niet zo voor het aantal van de abonnees. En zou het achteruit vliegen door de manier waarop er in ons blad geschreven wordt, dan zou ik althans dat niet een voldoende argument vinden om 't anders te gaan doen. Over die vraag namelijk beslissen geen getallen, maar zakelijke argumenten.

Ds Janssen — die ik dank voor de zakelijke benadering van deze kwestie — schrijft: „Het zal duidelijk zijn dat er in de kerk altijd weer zaken zijn, die een broederlijk gesprek noodzakelijk maken. Dat gesprek daarover in 'Opbouw' mogelijk is, stemt tot dankbaarheid. In zoverre voert de redactie een te loven beleid. Men kan echter ook teveel nadruk leggen op het gesprek en teveel in discussie brengen, waardoor zou kunnen vergeten worden dat de kerk niet leeft van vragen, maar van zekerheden.”

Teveel nadruk op het gesprek en teveel in discussie — dat is waarschuwend bedoeld. Is de waarschuwing terecht? Wat ik graag zou willen weten is waartegen het bezwaar nu eigenlijk gaat. Gaat 't tegen een teveel aan onderwerpen die besproken worden. Dat zou je kunnen denken als je br. Lok ook hoort vragen of er steeds nieuwe kwesties bij moeten komen. Toch geloof ik niet dat 't daar tegen gaat. Ik vind ook niet dat 'Opbouw' zich van andere bladen onderscheidt door een brede horizon die zoveel zaken voor de aandacht stelt. Graag zou ik de medewerking van veel meer mensen willen hebben om over meer onderwerpen dan tot dusver te schrijven. Ik denk dat 't gaat over de *manier* waarop verschillende kwesties behandeld worden. Dat argumentaties vóór en tegen gelijkelijk behandeld worden, gelijke kansen krijgen, en er *dus*

wel eens dingen onbeslist worden gelaten.

—o—

En dat vind ik nu juist zo nodig en daarom ook zo fijn in ons blad. Natuurlijk, wanneer je de indruk zou krijgen dat er problemen *gemaakt* worden, wie zou zich daar niet met afschuw van afkeren? Maar het inzicht dat er dingen zijn waarover je verschillend kunt denken, waarover je met elkaar indringend van gedachten kunt wisselen en die dan toch nog niet tot een oplossing gebracht zijn, daar moeten we zuinig op zijn en dat moet aangekweekt worden. Want dat inzicht is onder ons te weinig aanwezig.

Ds Janssen schrijft dat de kerk niet van vragen, maar van zekerheden leeft. Hij heeft gelijk. Maar Opbouw is ook geen *levensmiddel* van de kerk. Het heeft ook niet de taak en het gezag van de prediking, (al heb ik zelf door het publiceren één en andermaal van een preek in deze kolommen die indruk wel eens gewekt). Nee juist een blad heeft tot taak om die dingen waarover geen klaarheid of eenstemmigheid bestaat te signaleren en in alle openheid te bespreken, daarbij paden in te slaan die onder ons nog niet betreden zijn en zo de lezers met bepaalde onzekerheden voorlopig te leren leven, ze tegelijk aansporend en toerustend om hun gedachten daarover te laten gaan.

Een blad heeft in die zin haast de functie van een contra-gewicht tegenover de prediking. Het grenst de zekerheden tegen de onzekerheden af. Dat we mogen leven met zekerheden, is Gods grote genade over ons. Toch is het tegelijk ook een kunst. In die zin namelijk dat 't moeilijk is om toe te geven dat niet alles in het leven met zekerheid is uit te maken. Je denkt zo gauw dat de onzekerheden door de zekerheden verzwolgen worden en het is pijnlijk te merken dat dat niet gebeurt.

En een blad kan de nuttige functie hebben dat 't ons allemaal en ook de prediking daaraan herinnert. We weten allemaal hoe het gezag van de prediking kan inboeten, wanneer de prediker en passant allerlei onderwerpen bij de kop pakt die hij vervolgens in een handomdraai afdoet. Mensen kunnen onder zo'n prediking in een heftige opwinding van ergernis geraken en dat naarmate ze van de aangesneden onderwerpen meer verstand hebben.

Een blad kan dan de nuttige rol vervullen alle lezers er aan te herinneren dat prediking en discussie niet hetzelfde zijn. Wel *samenhangen*, natuurlijk, maar niet *samenvallen*. Ach, ik weet ook wel, dat 't allemaal niet zo gemakkelijk uit elkaar te houden is, als ik 't nu voorstel. Als maar het besef aanwezig is dat ook voor christenen die leven bij de zekerheden van Gods Woord, toch niet alles zeker is.

Heus, dat besef zal het gezag van wat wel zeker is niet afbreken maar veeleer bevestigen.

—o—

De kerk leeft niet van vragen, ik weet het. Maar ze leeft ook niet bij het inslikken of het oppervlakkig afdoen van vragen. En dat is in het verleden te vaak gebeurd. Toen ik redacteur werd heb ik me voorgenomen voor mijn deel wat te gaan doen aan de achterstand op dit punt. Ik dacht dat de sfeer er onder ons naar was. Maar als ik me niet vergis is dat op 't ogenblik snel aan het veranderen. Daarbij denk ik aan niemand in 't bijzonder. Ik heb twee namen genoemd in dit artikel, maar ik wil niet dat ze hiermee in verband worden gebracht. Wat ik bedoel zit in de lucht.

Ik proef onder ons een vrees voor het oordeel van de binnenverbanden, waardoor de openingen van de vrije discussie die er in het begin waren, dicht slibben. Terwijl wij met onze discussies — daarvan ben ik vast overtuigd — onze binnenverbandse broeders en zusters (en trouwens ook anderen) helpen. Dat blijkt nu niet, maar dat zal blijken. Als ik zie hoe lodzwaar er onder hen gediscussieerd wordt over zo iets futiels als het actieve stemrecht voor de zusters, dan denk ik: wat gaan we nog beleven als de reactie daarop loskomt? Nee, ik suggereer niet dat wij dan mooi kunnen fungeren als opvang-kerken, want dat soort eendenkooi-politiek verfoei ik. Maar ik bedoel dat ze mogelijk iets van ons kunnen gebruiken, als ze hun leiding geestelijk moeten bijstellen. Uiteindelijk zullen wij hun vertrouwen herwinnen. Niet, als we hen met een kwaad geweten op enige afstand volgen in hun schijnzekerheden, maar als we gewetensvol het talent ontwikkelen dat ons is toevertrouwd: een zekere feeling vanuit een hartelijke binding aan Jezus Christus en zijn evangelie, voor wat hoofd- en bijzaken zijn, voor wat zeker en voor wat onzeker is, voor wat bediscussieerbaar is en wat buiten discussie staat. Noodzakelijk hiervoor is dat wij anze plaats en taak als buitenverbandse kerken zien en krachtig beamen, inclusief de schaduwzijde daarvan, dat we als gemeenten afzonderlijk niet in alles één lijn trekken. Dat lijkt onze zwakte en in bepaald opzicht is het dat ook. Ik ga echt niet demagogisch brallen dat 't juist onze kracht is. Maar die verscheidenheid doet wel recht aan de werkelijkheid van het leven en aan de beperktheid van ons inzicht, meer dan een kunstmatige, opgelegde eenvormigheid.

E. SCHUURMAN

Kernenergie en beleid (2 - slot)

In een vorig artikel hebben we gezien, dat de moderne techniek demonische trekken begint te vertonen die een bedreiging voor het leven vormen.

Het ligt voor de hand dat de politiek zich in versterkte mate met deze ontwikkeling van de techniek gaat bezighouden. De intrinsieke en mogelijke gevaren eisen vergaande wettelijke maatregelen. Voor het verschijnsel van de moderne techniek als geheel, maar in het bijzonder voor de kernenergie geldt, dat zij gepaard gaat met een versterking van de politieke macht. Dat is bovendien erg nodig om mogelijk sabotage en terreur vanwege de grote gevaren te voorkomen. Vanwege de hoge kosten van de nodige samenwerking bij de ontwikkeling van geavanceerde technieken krijgt de overheid in de ontwikkeling van de moderne techniek steeds meer een beslissende stem.

Wanneer men niet voldoende op zijn hoede is, gaat de weg van de democratie via de toenemende invloed op en bescherming van de moderne technische ontwikkeling over de weg naar de politieke dictatuur. Dat men zich bij levering van verrijkt uranium aan Brazilië niet alleen vanwege de mogelijke uitbreiding van kernwapens, maar ook vanwege de versterking van de daar reeds bestaande dictatuur zorgen maakt, ligt voor de hand. Een politieke dictatuur komt door de bouw van kerncentrales en door de daarmee gepaard gaande politieke controle vaster in het zadel te zitten. Het voorgaande betekent dat de moderne techniek niet alleen negatieve gevolgen heeft, maar dat ook de ermee gepaard gaande politieke ontwikkeling gemakkelijk — misschien moeten we wel zeggen: *bijna* noodzakelijk — de dictatuur in zich bergt. Ook deze politieke ontwikkeling roept weer verzet op. Als dat verzet uit dezelfde geestelijke wortel voortkomt, kan daardoor het revolutionair potentieel in de maatschappij toenemen. Een alarmerende conclusie dringt zich op: wanneer de technische ontwikkeling meer onder invloed komt te staan van onchristelijke of zelfs antichristelijke motieven, wordt het monsterachtige van die technische ontwikkeling versterkt. Bovendien ligt in de politiek dan de weg open naar een technocratische dictatuur met een concentratie van macht die wereldomspannende afmetingen kan krijgen. Deze technocratische dictatuur is naar haar wezen nihilistisch van aard; het is het nihilisme dat elke mogelijke technische ontwikkeling zal willen bevorderen en dat alle nadelige gevolgen en gevaren daarvan met sterke hand zal willen beheersen. Daarbij zal de vrijheid van de mens het moeten ontgelden. De massa zal zich dat met de belofte van groeiende materiële welvaart laten welgevalen, maar zij die op een revolutionaire wijze de vrijheid willen garanderen, zullen niet schromen eventueel met de verschrikkelijkste technieken de technocraten omver te werpen. Zij roepen het nihilisme van de revolutionaire wanorde op. Indien deze twee uiterste vormen van het nihilisme toenemen — en dat gebeurt indien er geen religieuze ommekeer komt — dan wordt de welvaartsstaat van binnenuit en van buitenaf steeds sterker bedreigd. De spanning in de cultuur zal onder invloed van geseculariseerde motieven in omvang en intensiteit toenemen. En binnen dat krachtenveld zal de ontwikkeling van kernenergie de spanning alleen maar vergroten.

Uitzicht

Gelukkig zijn er in onze cultuur nog wel tegenkrachten aanwezig, die de spanningsvolle ontwikkeling in evenwicht zullen proberen te houden. Daartoe dient bijvoorbeeld ook de invloed van christenen in de sectoren van wetenschap, techniek, politiek en economie. Vanzelfsprekend zal men zelfs moeten proberen de demonische spanning in de cultuur te laten afnemen. Maar is die uitweg er dan?

Die is er alleen, als we wetenschap en techniek als zodanig niet voor de schuldigen houden. De bron van de geschetste ontsporingen zullen wij moeten zoeken bij de mens. Voor een perspectief met zin is een andere *geestesgesteldheid* nodig. Daarbij zal ingezien moeten worden dat de mens

niet de maat van alle dingen mag zijn, maar dat hij zich in zijn cultuurwerk gedragen en geleid moet weten door God, die hem het leven en de mondigheid als een geschenk in verantwoordelijkheid opdraagt. In wetenschap en techniek mag de mens zich niet laten leiden door motieven die uit hemzelf voortkomen en op hemzelf gericht zijn, maar moet hij zich laten leiden door motieven die hem zijn toebedeeld en die van hemzelf afwijzen; hij behoort in wetenschap en techniek het Koninkrijk van God te zoeken.

Maar valt een dergelijke geestelijke bekering te verwachten? Wanneer wij letten op de feiten, moeten wij het tegendeel constateren. Ook al hebben feiten niet het laatste woord, toch zullen wij er terdege rekening mee hebben te houden. Het kan geen kwaad dat christenen maar eens hardop tegen elkaar zeggen, dat onze cultuur op weg is volstrekt anti-christelijk, dat is wetteloos te worden. In zo'n cultuur kunnen gevaarlijke technieken niet alleen tot fysiek en politiek geweld worden, maar kan het zijn dat de invloed van christelijke motieven bijna volledig wordt uitgesloten.

Toch is daarmee niet alles gezegd. Zelfs de meest nihilistische ontwikkeling is alleen mogelijk als een parasiet op de schepping waarvan de zin het Koninkrijk van God is. Afvallige cultuurmotieven en een ontspoorde cultuur rusten niet in zichzelf, zij hebben niet het laatste woord. Bovendien is, zo zagen we al eerder, een van God vervreemde cultuur een innerlijk gespleten cultuur. De innerlijke gespletenheid is in zoverre positief te waarderen, dat er altijd aanknopingspunten zullen blijven voor het ontwikkelen van zinvolle initiatieven. Het demonische is immers niet absoluut.

Daarom ook kunnen we in onze cultuur met recht dankbaar zijn voor het vele goede dat er nog te ontvangen valt. De macht van de zonde en het kwaad wordt nooit totaal. Daarom is er ook geen plaats — hoe zorgwekkend de ontwikkeling van de cultuur ook kan worden — voor fatalisme, evenmin als voor een optimisme. De zonde en het kwaad kunnen zulke onmetelijke vormen aannemen, dat het ene gericht het andere schijnt te volgen. Temidden van apocalyptische tonelen blijft het mogelijk dat christenen samen met anderen — juist vanwege de nood! — maatregelen kunnen voorstellen die mogelijk een verlichting van dreigingen kunnen betekenen.

Wat kunnen we doen?

Uit het voorgaande bleek dat onze cultuur zeer dynamisch en labiel is. Maatregelen die de dynamiek afremmen, ruimte voor bezinning geven en een meer stabiele ontwikkeling inleiden, zouden moeten worden toegejuicht.

Allereerst moet er een wijs en voorzichtig omgaan met de natuur komen. Versobering, een halt toeroepen aan de materialistische consumptiementaliteit, pleiten voor meer rust voor mens en natuur en aandacht voor een normatieve ontwikkeling van de moderne techniek in samenhang met wetenschap, economie en politiek, dit alles moet positief worden gewaardeerd en verdient onze steun. Ten aanzien van het energievraagstuk betekent dit nadruk leggen op energiebesparing. Bij die besparing zal vooral ook de groeiende belasting van natuur en milieu moeten worden vermindert. Vanuit het bijbels gezichtspunt, dat niet alleen de mens, maar de hele schepping periodieke tijden van rust nodig heeft om te recreëren, zullen concrete maatregelen bevorderd moeten worden om gedurende bepaalde tijd het autoverkeer aan banden te leggen. Met de nodige uitzonderingen is een autoloze zondag nog altijd daartoe het meest aangewezen. Naast besparing van energie zullen initiatieven om alternatieve energiebronnen te ontwikkelen krachtig moeten worden bevorderd. Dat kan zonne-energie zijn, maar ook windenergie en energie ontleend aan de warmte van het binnenste van de aarde. Deze energie maakt de cultuur minder afhankelijk van één bepaald soort energie en daarom ook meer stabiel.

De vraag blijft over wat er met de kernenergie moet gebeuren. In onze visie daarop gaan wij ervan uit dat wij onafhankelijk van de ontwikkeling van kernenergie toch al de beschikking hebben over kernwapens. Vermeerdering daarvan voorkomen is vooral een eis van politieke gerechtigheid die via internationale verdragen moet worden nagestreefd.

Onder die voorwaarde kan het aantal kernreactoren o.i. beperkt uitgebreid worden, zij het met de grootste voorzichtigheid. Beperkte ontwikkeling van kernenergie heeft namelijk twee belangrijke voordelen.

(1) De verbranding van fossiele brandstoffen betekent eigenlijk een verkwisting van grondstoffen, die een betere bestemming moeten hebben. Daarvoor moeten ze dan ook bewaard blijven, zoals voor het maken van kunststoffen en kunstmest, voor allerlei elektronische technieken, voor geneesmiddelen, enz. Ook zal bij terugdringen van het gebruik van olie en gas het gehalte aan koolzuur in de atmosfeer niet meer zo snel stijgen. (Het is overigens de vraag of we in dat proces al niet op een onomkeerbare weg zitten; berekeningen wijzen op verhoging van de gemiddelde

(vervolg op pagina 262)

D. W. L. MILO — DALMALLY

OM HET U AAN TE ZEGGEN

(slot)

n.a.v. F. B. Bakels
„Nacht und Nebels”
Elsevier 1977

Iemand heeft eens gezegd dat hij niet geloofde aan artikelen, met hoge cijfers er boven. Daarom wordt het tijd de bespreking van dit wonderlijke boek af te sluiten. De ontwikkeling van Floris B. Bakels is die van een pasbekeerde: een groeiend geloof, een ongelooflijke weerstand tegen satanische aanvallen, een schijnend licht, een leesbare brief van Gods liefde — al deze zegeningen worden in Christus door hem uitgestald. Voor ons, ervaren kerkmensen, is het een beschamend en wederbarend ervaren: dat anderen, die achteraan kwamen, ons in het geloof vooruitgaan, ons, wegwijzen, de weg weten te wijzen.

„Wanneer je de dood direct voor ogen hebt”, schrijft hij, „word je soms heel rustig. Je bent alleen. Er zijn geen uitwegen meer. Geen mensen meer. Geen uitstel, geen afleiding, geen laatste beroep, geen genade.” Je hebt straks geen kleren meer nodig. Een ter dood veroordeelde liet zijn gebit maar gaan: dat beetje kiespijn kon er wel bij. „Dan grijp je naar Jezus Christus, een menselijk wezen, een menselijk God, een middelaar Die ons begrijpt, Die God begrijpt, Die ons is en Die God is. Zo was het. Zo kwam God door Christus naar ons toe met de genade van het geloof: door ons in de absolute onzekerheid te brengen, door ons alles uit handen te laten slaan, door ons tot verschoppelingen te doen maken, die het Evangelie konden verstaan. Door ons in een 'laatste toestand' te brengen”.

Een van de vruchten van Gods Geest aan de schrijver was zijn ontwikkelende *naastenliefde*. Met liefde tot God had hij geen moeite — met liefde tot de naaste des te meer. Hij realiseert zich: dat ook de beul als klein kind geboren en bemind is geweest. Dat zijn omstandigheden slechter dan die van een ander zijn geworden. Dat je een slecht mens niet mag beoordelen naar jezelf, want zelf ben je ook niet volmaakt. Dan: dat hij natuurlijk bezeten is. „Een demon heeft zich van hem meester weten te maken. Voor hem is dit verschrikkelijk, veel verschrikkelijker dan voor jou. Je moet hem zien als een man, die verlost moet worden”.

„Je moet proberen hem te verlossen van het Boze, zoals je God vraagt jou te verlossen van den Boze”, zegt hij. „Het is namelijk zo, dat je pogingen tot hulp aan een medemens worden ondersteund met goddelijke kracht. *Er komt een ontzaglijke kracht te staan achter jouw pogingen*”.

De gave der onderscheidingen. „Ik verzeker je”, zegt Bakels, „dat boze geesten bij honderden rondwalen en zelfs te zien zijn. Alleen, in het gewone leven zie je ze niet, ze vallen niet op. In Amersfoort zag je ze wel degelijk. Daar heb ik de gave gekregen diep in iemands ogen te kunnen zien; soms schrik je je dood, want je ziet er een boze geest in. Dat meen ik”.

Over vrouwen op posten. „Wie nooit meer oorlog wil, bestrijde de hebzucht. Hoe? Door meer vrouwen in regeringen op te nemen. Waarom? Omdat hebzucht de vrouwen veel minder ingeboren is dan de man. Het geven en denken aan anderen ligt de vrouw veel meer dan de man.”

„Als ik later (als hij mocht vrijkomen) van Jezus zal getuigen, zal ik één formidabele vijand ontmoeten: spot”, schrijft hij in zijn dagboek. „Spot is een vreselijk wapen waartegen maar één wapen is opgewassen: spot”. „Is dan mijn gehele religieuze ontwikkeling tengevolge van honger in mijn door honger vergeestelijkte brein opgekomen?” vraagt hij. „Ik ben aan het ontwaken. Ik heb visioenen gezien, ik zal vasthouden hetgeen ik zag”, belooft hij zichzelf. „Het is nacht geweest, ik zag sterren. Nu is het dag, ik zie de sterren niet, maar ik weet: *ze zijn er*”.

„Als ik een Duitser was zou ik me levenslang schamen”, zegt hij zonder haat — na het opsommen van wat één mens heeft geleden.

Tijdens een ernstige ziekte las de schrijver een Frans bijbeltje. „Ga terug naar uw huis en vertel alles wat God aan u gedaan heeft. God laat mij dit steeds weer 'bij toeval' lezen”. Het staat in Lucas 8 : 39.

Toen hij overgeplaatst zou worden kreeg hij deze zekerheid mee. „Nu ben

je klaar hier. Nu gaan wij ergens andert naar toe, waar het beter voor je is dan hier. Vertrouw op Mij, Ik ben jouw herder, niets zal je ontbreken. Ik her kreeg al mijn bezittingen, mijn sleutelbos, wanneer zal ik al die sleutels weer mogen gebruiken?” Aan zijn vrouw schrijft hij die dag: „Herlees wat ik geschreven heb, ik blijf er bij. God geeft alle kracht, die wij nodig hebben, dat is *bewezen*. Hij weet beter dan wij wat goed voor ons is. Geen seconde te vroeg, geen seconde te laat komt onze dag. Sta alle hulpbehoevenden bij, wees een christin. Wees goed. Wees nooit bang. *Ik kom erdoor*. God heeft het beloofd, het komt *werkelijk*. Als je in zorgen zit, bid dan en lees de Bijbel. Dat geeft altijd — altijd — volkomen uitkomst. Verslap niet in het geloof, blijf vasthouden.” En gaat dan schriftelijk met haar in gebed.

Bakels vertelt, sober, over wat de Duitsers fertig-machen noemden: iemand vermoorden. „Je zou een handboek kunnen schrijven over het slaan”, zegt hij. „Het slaan van mensen door mensen. De gelaatstreken van de sadist. Het geluid dat een knuppel maakt in aanraking met vlees, met bot. De fantastische geluiden die de geslagene maakt. Zijn bewegingen. Misschien zijn er toch voorvallen die niet beschreven mogen worden?” En dan vertelt hij van de dag, dat hij fertig-gemaakt zou worden. „Ik kreeg de gedachte: 'Wat kan deze man mij doen? Wat kan hij tegen God, zijn Schepper, beginnen? Dit is een mensenkind als ik, echter helaas door de duivel bezeten. Deze man vermag niets als God hem de macht niet geeft. Ik moet niet vrezen. Ik moet bidden voor zijn bevrijding.' Ik legde het werk neer en wachtte af. De duizend Steinbruchwerkers legden eveneens het werk neer en keken toe.”

Wat de schrijver precies gezegd heeft kan hij zich niet herinneren. Soms zei men: het was alsof een ander door mij sprak. Maar er volgde een discussie van wel een uur. „Hij ondervroeg me o.a. over de betekenis van het woord Freund. Wat was dat? Na verloop van dat uur reikten we elkaar de hand. Sindsdien heb ik nooit meer iets van hem gemerkt”. En hij eindigt met: „wie dat een bewijs van bovenmenselijke dapperheid noemt, moet ik uit de droom helpen. Het is geen valse bescheidenheid als ik zeg zoals het is: het is een sprekend voorbeeld van de macht die God verleent aan iemand in nood, die in Hem gelooft en Hem om bijstand vraagt. *De engelen hadden om mij heen gestaan*”.

—o—

Het belangrijkste voorval uit zijn vreselijke beproevingstijd speelde zich af op Kerstdag 1943. „De Duitsers gaven ons zowaar een dag vrijaf, wij

M. R. VAN DEN BERG — LEIDEN

JEREMIA

Ingreep

Zedekia maakt er onmiddellijk werk van. Hij pakt de zaak grondig en serieus aan. Heel de bevolking van Jeruzalem en de vorsten worden bij elkaar geroepen en de zaak wordt hun voorgelegd. En dan stemt iedereen ermee in, dat men zijn hebreeuwse slaven en slavinnen zal vrijlaten.

Die overeenkomst was niet zo maar een gewone afspraak. Neen, er werd zeer nadrukkelijk voor het aangezicht van Jahweh in de tempel een verbond gesloten. Dat gebeurde met hetzelfde ritueel waarmee God zelf in Gen. 15 zijn verbond met Abraham gesloten had. Ze hadden een offerdier in stukken gesneden en de stukken ervan tegenover elkaar gelegd in twee rijen op enige afstand van elkaar, zodat er een pad tussen was. Toen waren ze

allemaal in een lange stoet over dat pad tussen de stukken van het offerdier doorgelopen (Jer. 34 : 18, 19). Op die manier werden de geldigheid van het verbond en de persoonlijke betrokkenheid erbij heel nadrukkelijk onderstreept. Duidelijker kon je niet aangeven, dat je je aan het verbond gebonden achtte en dat je persoonlijk voor de naleving ervan instond.

Toen de mensen weer thuis gekomen waren, hadden ze gedaan wat ze beloofd hadden. Allen die hebreeuwse slaven en slavinnen in dienst hadden, lieten hen vrij. Dat was een ingrijpende zaak, waar we niet gering over moeten denken. Als u even bedenkt hoeveel protesten er losbreken als de inkomens omlaag gaan of als het denkbild gelanceerd wordt de kinderbijslag af te schaffen, dan begrijpt u wel dat het een heel ding was, dat men in Jeruzalem zonder protesten en unaniem gehoor gaf aan de oproep van de koning om de slaven vrij te laten en op die manier afstand te doen van een brok welvaart en luxe. Het was bepaald geen geringe zaak. Je zult jarenlang slaven en slavinnen gehad hebben, die alle zware en vuile karweitjes voor je opknapt en dan

werden niet gepest, kregen behoorlijk te eten, kregen enkele Russische sigaretten... een kerstboom was opgericht, waarbij wij Stille Nacht mochten zingen. Was dit een onverwachte aandoenlijke goedheid van de Duitsers?"

„Daarna wilde ik alleen zijn. Stiekem trad ik met mijn kostbare sigaretten naar buiten de dikke sneeuw in. Het was ijsig koud en in de hemel fonkelden al sterren. De zon was echter nog niet lang ondergegaan en in het westen was het nog donkerroosig. Ik liep naar beneden, naar het plateau naast het crematorium, waarachter geweldige bossen groeiden. Je had daar ook een schitterend uitzicht over het dal. Het dal hing vol violette nevelen. Toen ik daar in eenzaamheid stond, een sigaret opstak en langzaam terugkeerde tot mijn eigen sfeer, begonnen van heel ver onder de nevelen in het verborgen dal kerkklokken te luiden”.

„Kort daarop verscheen mij in het noorden, richting Nederland, een geweldig zilveren kruis in de hemel. 'Het volk, dat in duisternis gezeten is, heeft een groot licht gezien en voor hen, die gezeten zijn in het land en de schaduw des doods, is een licht opgegaan'.” „Dit is geen verbeelding geweest. Dit is de werkelijkheid geweest. Zo waarlijk helpe mij God Almachtig”, besluit hij.

Maar direct daarna: „We aten al om elf uur, dikke macaronisoep die zo waar naar kaas smaakte. Daarna appel en... luizencontrole. Om vier uur kregen we een half brood met jam. Verder twee opgehangen mensen, die een vluchtversuch hadden gedaan. Moord op Kerstmis. Het hele kamp moest aantreden en toezien. Het geeft een zekere voldoening het Duitse beest in zijn volmaaktheid te zien. We vergeten weer gauw: verdedigend verhardingsproces. Vervolgens aardappelen met haché, weinig maar lekker. Tien minuten na een gruwelijke executie — zoals zij spartelden — eten wij aardappels”.

—o—

Over de geheime en levensgevaarlijke zondagse samenkomsten. „De Bijbeltekst werd voorgelezen. Er volgde een beschouwing dienaangaande. De tekst was zo gekozen dat zij in rechtstreeks verband met onze verdoemde situatie kon worden gebracht. Daarna volgde een gebed. Er waren mensen van allerlei 'gezindten'.” „Tijdens deze verrichtingen hielden wij de post bij de deur in de gaten en hij op zijn beurt die bij de ingang. Er waren ook bijzonder grove kerels bij de samenkomsten, en kwaadaardige. Er waren ook ongelovigen bij. Er waren ook wel communisten bij”.

„Tijdens de samenkomsten op zondagen in Natzweiler was een voortdurende stroom van kracht duidelijk voelbaar. De kracht stroomde van buiten af in ons, en de ons vervullende kracht verbond ons alsof wij elkaar bij de hand hielden, de kracht stroomde van man tot man de kring rond, en terug, en heen en weer. Christus was namelijk in ons midden.

„Na afloop gingen wij niet tegelijk uiteen, maar een voor een, of met z'n tweeën, om niet op te vallen. De uitgezette posten gingen huns weegs. Buiten, in de sneeuw, zagen wij de wereld met andere ogen. Wij waren volstrekt gelukkig en geheel geborgen.”

Een vrij ontwikkeld man spreekt met Bakels: „Hoe kun je nu in God geloven met die beestenbende hier om je heen? Hoe kom je aan dat geloof?” — „Het is me genadiglijk gegeven”. — „Dat is een dooddoener”. „Je bent er zeker in opgevoed?” — „Nee, niet in opgevoed. Onze hele beschaving is doortrokken van het christendom overigens, maar dat is niet de oorzaak. God heeft mij in Christus aangegrepen, niet in Mohammed. Ik kan er niets aan doen. Wat de andere godsdiensten betreft: wij vereren allen dezelfde God, er is er maar één”. — „Waarom laat jouw God die rotzooi hier toe, deze oorlog, alle slachtpartijen?” — „Omdat wij niet doen wat Hij zegt. Lees in het Nieuwe Testament en je zult zien dat wij leven in strijd met alle geboden en verboden. Wij laten God los en dan komt er iemand anders”. — „De Duivel zeker?” — „Ja”. — Verder: „Je moet het christelijk geloof niet vereenzelvigen met de christelijke kerken. Misschien wel... integendeel...” Verder: „Misschien is het hier zo'n tranendal juist omdat het christelijk geloof, het prediken en behoeden ervan, in verkeerde handen is. Dat is te bewijzen. Christus zei: 'er is één herder, één kudde, één Kerk. Hoeveel kerken zijn er?' — Nu kan ik je beter volgen”. — „Dan zal ik jou nu aan het schrikken maken. Ik begrijp soms helemaal niets van het christendom, van de Bijbel, van Christus, Gods Zoon Die Zijn leven gegeven heeft aan het kruis, om ons, dusdoende, te verlossen van onze zonden, door Zijn bloed — ik begrijp er soms werkelijk absoluut niets van”. — „Nou en? Dus?” —

„Dus — ik geloof. Ik kan en wil niet anders. Ik ben aangegrepen. Ik krijg grote troost, gemoedsrust, grote gelukgevoelens soms, zelfs hier. Ik krijg dag aan dag zeer grote gunstbewijzen. Niet ik alleen. Door het geloof zijn eeuwen- en eeuwenlang de meest fabelachtige werken verricht. Ik kan alleen maar zeggen: kom mijn ongelooft te hulp”.

Floris B. Bakels heeft alles overleefd. Om ons aan te zeggen, dat er een God is die leeft.



zul je plotseling al die dingen weer zelf moeten doen!

Bekering

Wat men in Jeruzalem deed, was mede zo indrukwekkend, omdat zoiets sinds mensenheugenis niet meer gebeurd was. Hun vaders hadden zich niets van Gods gebod op dit punt aangetrokken (Jer. 34 : 14) en hun slaven en slavinnen nooit vrijgelaten. Voor de inwoners van Jeruzalem was het een volkomen onbekende handelwijze. Ze hadden het nog nooit meegemaakt. En u weet hoe taai een gedragspatroon kan zijn, dat van vader op zoon overgaat en hoe hardnekkig zulke gewoonten en tradities kunnen zijn. Ze groeien over het Woord van God heen, belemmeren de doorwerking ervan en leiden een schier onverwoestbaar bestaan.

Dat is de praktijk, ook in het kerkelijk leven. Sommige kerkelijke tradities zijn zo diep uitgesleten, dat ze gewoon onveranderd blijven voortbestaan, ook al kun je zomaar aanwijzen dat ze Gods Woord overwoekeren en er zelfs mee in strijd komen. Mensen kunnen zo vastgebakken zitten aan wat ze gewoon zijn te doen, dat ze daardoor op concrete punten gewoon onbereikbaar geworden zijn voor het Woord van God.

Daarom is het des te ingrijpender, dat in Jeruzalem de slaven massaal worden vrijgelaten en een winstgevende traditie die tegen het Woord van God inging, wordt losgelaten. Dat is niets minder dan een bekering (Jer. 34 : 15), een terugkeer tot Jahweh op dit punt. Men ging nu heel concreet doen wat Hij verlangde.

Het is een verblijdende zaak, wanneer een gedragspatroon dat tussen God en mens in staat, doorbroken wordt, vooral als dat niet slechts bij een enkeling maar bij een hele bevolking het geval is.

Kort daarna brak het leger van de Babyloniërs plotseling het beleg om Jeruzalem op. De wachtposten op de muren meldten extra bedrijvigheid in

de vijandelijke linies. Ze zagen dat de Babyloniërs hun spullen begonnen te pakken, hun tenten oprolden en vertrokken.

Het leger van de Egyptenaren was in aantocht. Farao ging zijn belofte inlossen. Toen Nebukadnezar dat hoorde, gaf hij bevel het beleg om Jeruzalem op te breken. Hij had het belegeringsleger nu nodig om het hoofd te bieden aan het oprukkende Egyptische leger.

Kat in het nauw

Uiteraard was er een enorme blijdschap en opluchting in Jeruzalem. De Babyloniërs trokken weg! Het wonder gebeurde!

Ik veronderstel dat er in de tempel wel onmiddellijk 'n dankdienst gehouden zal zijn. De (valse) profeten die altijd gezegd hadden: „vertrouw maar op Jahweh; Hij zal de stad en de tempel nooit in handen van de Babyloniërs geven”, hadden toch gelijk. En waar bleef Jeremia nu, die onheilsprofeet? Zie je nu wel dat die man met zijn angstaanjagende profetieën („schrik van rondom”) niet betrouwbaar was!

Er kwam een uitbundige, overmoedige stemming in Jeruzalem. Wie maakt ons wat! En toen gebeurde het. Men ging tegen elkaar zeggen: We zijn eigenlijk gek geweest, dat we ons bang hebben laten maken en toen onze slaven en slavinnen hebben vrijgelaten. Dat was nergens voor nodig. Daar was eigenlijk geen enkele reden voor.

Het leek wel afgesproken werk. Men dwong de slaven die men vrijgelaten had, weer in slavernij terug. Nu de dreiging van Babel was weggefallen en de toekomst weer open was, viel men onmiddellijk weer terug in het oude patroon. Nu bleek dat de bekering geen diepgang had en alleen maar geïnspireerd was door de noodsituatie, waarin ze hadden verkeerd en door de wens om daaruit verlost te worden. Ze hadden zich niet bekeerd omdat ze de HERE liefhadden. Want dan zouden ze niet onmiddellijk weer teruggevallen zijn in hun oude afvallige patroon. Hun bekering was alleen maar een noodsprong van een kat in het nauw geweest. Zodra de noodsituatie voorbij is, worden de rare sprongen weer gecorrigeerd.

Vervolg van pagina 259

KERNENERGIE EN BELEID

temperaturen op aarde, waardoor vele ijsmassa's zullen smelten en vele onvoorziene risico's zich gaan voordoen.)

(2) Een beperkte ontwikkeling van kernenergie verkleint de kans op een herhaling van nijpende energietekorten. In elk geval kan dan enigszins het hoofd worden geboden aan opkomende conflicten, waardoor minder snel wanhoopssituaties ontstaan waarin men ondoordacht naar kernwapens grijpt om de conflicten op te lossen. Bekend is de uitspraak van Kissinger dat de Verenigde Staten in het olieconflict indien de nood aan de man zou komen, niet zouden terugdeinzen voor het gebruik van kernwapens. Een enorme waarschuwing! Misschien zal een ontwikkeling van kernenergie — hoe paradoxaal dat ook mag klinken — in zekere zin het ondoordacht gebruik van kernwapens in conflictsituaties kunnen voorkomen. Vele andere suggesties zijn te doen. Wij moeten geen uniforme, maar een pluriforme samenleving nastreven. Grootschaligheid moet een tegenwicht krijgen in kleinschaligheid en in alle mogelijke tussenvormen. De groeiende centralisatie moet gepaard gaan met een toeneming van decentralisatie in allerlei opzichten.

De belangrijkste voorwaarde blijft echter, dat de mens zijn verantwoordelijkheid jegens de Schepper wil dragen in het ontwikkelen van een genormeerde wetenschap en techniek. Vanwege de macht van de zonde en het kwaad zullen bovendien die ontwikkelingen een eerste prioriteit moeten krijgen, die een meer stabiele samenleving kunnen bevorderen en minder risico's in ruimte en tijd met zich meebrengen. Wat dat betreft blijft kernenergie een groot probleem!

„Wil de mens weer deel krijgen aan de zin van de techniek, dan zal hij afstand moeten doen van de jacht op de toekomst gedreven door de technische prestatie- en perfectiedwang, de machtsdrift en de onverzagbare konsumptielust. Hij zal de strijd tegen de overbodigheid moeten aanbinden.”

Prof. dr. ir. E. Schuurman

(Overgenomen uit „Beweging 78”, mei 1978, uitgave van de Vereniging voor Calvinistische wijsbegeerte)

A. W. BIERSTEKER — MAARSSSEN

Techniek: zin, onzin of waanzin?*)

Inleiding

Er is veel ophef rond de techniek. Door sommigen wordt ze verketterd, door anderen met vreugde begroet en ingehaald.

Ook onder christenen komen deze twee standpunten vóór, soms zelfs bij één-en-dezelfde persoon.

In de nu gestarte serie artikelen wil ik ingaan op de vraag naar de zin van de techniek. Als vanzelf zullen we dan ook on-zin en waan-zin van de techniek signaleren.

De volgende paragrafen komen aan de orde:

- de idee dat de techniek 'neutraal' zou zijn
- oorsprong van die idee
- gevolgen van die idee
- christelijk perspectief voor de techniek en haar ontwikkeling
- normen voor de techniek

In een volgende serie artikelen wil ik stilstaan bij de typische aard

van de moderne techniek door de wetenschappelijke basis.

De idee van een neutrale techniek

Heeft de idee van een neutrale wetenschap zijn duizenden verslagen,

de gedachte van een neutrale techniek heeft zijn tienduizenden verslagen. Daarom is het belangrijk erbij stil te staan wat die idee inhoudt, hoezeer die leeft, waar die vandaan komt, waartoe die leidt.

Kort (en grof) gezegd komt de idee van een neutrale techniek hierop neer:

het gaat in de techniek om apparaten, gereedschappen, instrumenten e.d. . . . kortom om *dingen* en dan nog vooral om het *vervaardigen* daarvan, om de vraag: hoe maak ik . . . ?

welnu: dat is louter een kwestie van het kennen van natuur-wetten en het slim gebruiken daarvan.

Wat heeft bijvoorbeeld het produceren van een draaibank te maken met je geloof, met je levensovertuiging?

Of het aanleggen van een weg?

Of het 'bouwen' van een computer?

Of het ontwikkelen van nieuwe elektronische onderdelen?

In deze visie is de techniek-op-zichzelf neutraal.

Pas bij het gebruik van de resultaten komen normen te pas. Je kunt ieder produkt ten goede of ten kwade gebruiken, en de huidige problemen rond de techniek zijn alle te wijten aan een verkeerd gebruik.

Als klassiek voorbeeld wordt dan altijd het mes op tafel gelegd, figuurlijk gesproken dan. Je kunt een mes zowel ten goede gebruiken om brood te snijden, maar ook ten kwade om iemand mee te doden. Dát echter kun je de techniek of de technicus niet verwijten.

Het gaat er maar om *hoe* je de techniek gebruikt; de techniek zelf is neutraal. Daarvoor gelden geen normen, alleen natuurwetten! Punt uit.

Denk nu niet, dat deze visie bij christenen niet zou voorkomen. Lees maar; een paar citaten uit een onverdacht-christelijk familieblad: '... computers kunnen zowel een zegen als een vloek zijn voor de mensheid. Het is net als met kernenergie: ook die kan ten goede en ten kwade worden aangewend' en

'Kortom: de computer zelf is niet 'duivels' of 'demonisch', maar de mens achter de computer bepaalt of die tot zegen of schade wordt aangewend.'

Beide citaten zijn afkomstig uit een artikel over de dreiging van computers. Als je niet meer zegt dan dit (en méér werd er niet gezegd in dat artikel) dan zeg je veel te weinig. Dan geef je eigenlijk alleen maar alternatieve voorbeelden voor het broodmes hierboven. Dan wekt men op zijn minst de indruk, dat alleen van het *gebruik* van de computer dreiging uitgaat, en dat het maken ervan neutraal zou zijn.

Algemeen gesproken: dat de techniek-op-zichzelf neutraal zou zijn.

U ziet: ook onder christenen *heerst* de gedachte van een neutrale techniek — misschien juist onbewust, maar dat is des te gevaarlijker.

En om nog dichter bij huis te blijven:

hoe komt het dat zo weinig EH-studenten de 'techniek' als keuzevak in hun pakket hebben? (wel vele alfa-vakken, doch nauwelijks bèta-vakken).

En: hoe komt dat met name zoveel ouderen de schouders ophalen als ze kritiek op de techniek (veelal van de kant van jongeren) vernemen?

Is het niet omdat ze niet beseffen dat techniek en geloof iets — wat zeg ik? alles! — met elkaar te maken hebben?

Is het teveel gezegd als ik stel, dat de idee van een neutrale techniek zijn tienduizenden heeft verslagen?

Het is vooral onwetendheid die hieraan debet is. En daarachter schuilt weer gebrek aan bezinning over het doen en laten van de mens. Voor christenen is zoiets ontoelaatbaar; de Here, onze God, heeft zijn Woord niet-voor-niets gegeven. Is hier niet het woord van Hosea van toepassing:

'... het volk gaat te gronde door gebrek aan kennis...'

(Een volgende keer verder over de oorsprong van de idee dat de techniek neutraal zou zijn; in een nog later stadium zijn we eraan toe om een bijbels inzicht op de techniek te ontwikkelen.)



Informatieboekje 1978

Voor enkele weken is dan weer het informatieboekje van onze kerken verschenen. Het dient zich nog al bescheiden aan. Andere kerken plegen een handboek uit te geven. Wij noemen het 128 pagina's tellende geschrift informatieboekje.

Op de voorpagina is de naam „nederlandse gereformeerde kerken” nu helemaal verdwenen. Er staat nu op „Gereformeerde kerken (vrijgemaakt buiten verband)”. Ik hoop zeer, dat we het volgend jaar van deze dwaze benaming verlost zijn.

Het informatieboekje bevat weer veel gegevens van de kerken en is, voorzover ik kan nagaan, met grote nauwkeurigheid samengesteld.

Eerst een paar cijfers.

Het ledental steeg van 29205 tot 29303, een stijging dus van 98 zielen.

*) Enigszins gewijzigde tekst van lezingen aan de Evangelische Hogeschool te Amersfoort.

Daarbij valt het op, dat het aantal belijdende leden met 261 daalde en het aantal doopleden met 359 steeg. Terwijl in vele kerken vergrijzing optreedt, schijnt bij ons het omgekeerde plaats te vinden.

Het aantal predikanten steeg van 64 tot 69.

De redacteur ds G. Janssen wijst er op, dat in 1977 het beroepingswerk met kracht ter hand is genomen. Daartoe was ook de mogelijkheid, omdat verscheiden studenten hun studie konden afsluiten en beroepbaar werden.

Het aantal vakante kerken daalde van 37 tot 27. Onder deze kerken zijn er niet zovele meer, die op eigen kracht een predikant kunnen beroepen.

De lijst van theologische studenten vermeldt 43 namen. Al zullen deze

wel niet alle naar het predikambt dingen, toch dreigt er een overschot te ontstaan. Jammer niet slechts voor de theologische studenten, maar ook voor de kerken. Het zou een goede zaak zijn, wanneer er meer predikanten beroepen zouden kunnen worden. Zou door nog meer samenwerking van kleine kerken en ook door combinatie van predikantschap en leraarschap b.v. niet nog meer mogelijkheden geschapen kunnen worden?

Het is wel ideaal alleen maar het werk van een predikant te doen, maar een combinatie met een leraarschap b.v. is toch ook wel mogelijk. Veel scholen hebben ook dringend behoefte aan gereformeerd godsdienstonderwijs.

Paulus was tenslotte ook nog tentenmaker.

Met zes legerpredikanten zijn de ker-

ken in het leger goed vertegenwoordigd.

Ook in de zending zijn zes predikanten werkzaam. In vergelijking met andere kerken niet zo weinig, maar moeten wij, nu we in de toekomst over meer predikanten de beschikking krijgen, niet proberen dit aantal te vergroten?

Tenslotte zijn er nog 27 emer. predikanten, waarvan twee emer. hoogleraren.

De lijst van stichtingen en organisaties begint zo langzamerhand ook een respectabele lengte te krijgen, al streven wij er niet naar voor elk doel een aparte „buitenverbandse” organisatie te krijgen.

En dan het jaaroverzicht. Bij de bespreking van een kerkelijk handboek richt de kritiek zich meestal daarop. Een kroniekschrijver is dan ook een

gemakkelijk slachtoffer. Hij is niet objectief genoeg of hij durft niets te zeggen. Daar valt op zo'n verhaal altijd wel wat aan te merken.

Misschien ben ik zelf niet kritisch genoeg, maar naar mijn opvatting schreef ds Janssen een voorbeeldig jaaroverzicht. We worden goed georiënteerd over de kerkelijke gebeurtenissen van het afgelopen jaar. Hij schroomt ook niet de verschillen in opvattingen, die er in onze kerken zijn t.a.v. het kerkverband, de opleiding, de vrouw in het ambt te signaleren. Zo nodig worden ook enkele kritische opmerkingen gemaakt. Dat gebeurt alles op een rustige, vriendelijke opbouwende wijze.

Een voorbeeld daarvan is de manier waarop hij schrijft over de verschillende opvattingen inzake het kerkverband. Daarbij laat hij niet na op te merken, dat de nadere bezinning op het kerkverband niet betekent een opschorten van het functioneren zelf. Hij staft dat ook door verschillende voorbeelden.

Ds Janssen toont in zijn overzicht dunkt me duidelijk aan, dat wij niet „buitenverbands” zijn.

Bij alle gebreken die er bij ons zijn en die hij ook eerlijk aanwijst, overheerst in zijn beschouwing toch de dankbaarheid, dat de Here ons rijk gezegend heeft.

We mogen ds Jansen dankbaar zijn voor zijn jaaroverzicht, dat waarlijk dienstbaar kan zijn voor de opbouw van ons kerkelijk leven.

De prijs van dit boekje is f 9,50. Uitgever is Buijten en Schipperheijn.

J. Meulink

Alles mag

Niets is verboden

Toen ik als student naar Amsterdam ging, vroeg ik aan mijn vader, wat mij verboden was te doen. Ik kreeg daarop het voor mij verrassend antwoord: je mag alles. Niets is je verboden. Maar ... je moet 's avonds bij het naar bed gaan God er voor kunnen danken.

Ik vond dat maar een moeilijk antwoord. Wist ik nu waar ik aan toe was? Veel liever had ik een lijstje van verboden zaken meegekregen. Dan was het direct duidelijk voor me, wat wel en wat niet geoorloofd was.

Toch was ik later wel blij met dat antwoord. Ik leerde zelf verantwoordelijkheid te dragen al durf ik niet te zeggen, dat ik God voor alles kon danken, wat ik deed.

Gebod op gebod

Dat verlangen naar duidelijke verbodsbepalingen zullen we allemaal wel eens hebben. Het zou toch veel gemakkelijker zijn, wanneer God ons precies had voorgeschreven wat we wel en niet mogen doen. Dan hebben de orthodoxe joden het veel eenvoudiger. Strenge voorschriften schrijven hen precies de gedragslijn voor. Het is gebod op gebod en regel op regel. Maar Jezus sprak dan ook van mensen, die vermoeid en belast waren door al die regels en geboden.

Hoever die bepalingen wel gaan wil ik illustreren met een vraag, waar de Talmoed zich mee bezig houdt, nl. of je op de sabbat een luis of een vlo mag doden.

Het antwoord is interessant. Een luis mag je wel en een vlo mag je niet doden.

Het doden van een luis kost nl. geen arbeid, maar het doden van een vlo wel.

Op een vlo moet je jacht maken en dat is verboden. Daar is nog een tweede, nog wonderlijker argument. De vlo is door God geschapen, maar de luis is uit vuiligheid ontsproten.

Deze muggenzifterij is nog onjuist ook, want een luis ontstaat helemaal niet uit vuiligheid.

Geen slaven, maar kinderen

Al die regels mogen overdreven zijn, maar zou een aantal wetsvoorschriften toch niet erg gemakkelijk voor ons zijn?

Wat zitten we nu te worstelen met tal van vragen als: gebruik van de pil, zwangerschapsverstoring, euthanasie, homofilie, de reageerbuis baby. Ik noem nu maar een paar willekeurige vraagstukken, waar we tegenwoordig druk over discussiëren en waarover ook in eigen kring geen overeenstemming is. Maar zo zijn er veel vragen.

Eigenlijk moest je een computer hebben, waar je je vraag in kon stoppen en waar dan het Goddelijk antwoord feilloos uit te voorschijn kwam.

Deze wens naar wetticisme is eigenlijk een vraag om als slaven behandeld te worden. In feite willen we weer terug naar het diensthuis, waar God ons uitgeleid heeft.

Maar God behandelt ons niet als slaven.

Onze adeldom

God geeft ons de vrijheid. Hij zegt tot ons: alles is ter uwer beschikking gesteld, maar gij zijt van Christus en Christus is van God.

Dus mogen we alles?

Ja, met onze liefde tot God als basis mogen wij in eigen verantwoordelijkheid beslissen. God wil ons nl. helemaal. Ons hele hart, onze hele ziel en al onze krachten.

God wil geen marionetten, die bewegen als aan een trouwtje getrokken wordt.

Hij wil ook geen slaven, die uit vrees voor straf „domweg” de meester gehoorzamen.

Hij wil kinderen, die door liefde tot Hem gedreven zelf beslissen. Alles staat ter onzer beschikking, omdat Christus over ons beschikt. Dat is een veel radikaler gehoorzaamheid, dan het blindelings opvolgen van dwingende voorschriften.

Zelf moeten we telkens weer de weg vinden naar het doel dat God ons geeft in Zijn liefdesgebod.

Dat is de adeldom van de kinderen Gods.

En deze adeldom verplicht.

J. Meulink



kerknieuws

Ds H. Brink — Op 1 september jl. werd ds H. Brink tachtig jaar. Als predikant diende hij de kerk van Onderdendam en die van Krommenie, waarna hij op 1 juni 1966 met emeritaat ging. Daarna vestigde hij zich te Kampen. Als emeritus-predikant ging ds Brink in de loop der jaren diverse gemeenten nog regelmatig voor in de Dienst van het Woord.

Radio- en t.v.-zendtijd — Naar alle waarschijnlijkheid zal aan de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt buiten verband) per 1 januari 1979 drie uur radio- en drie kwartier televisiezendtijd worden toebedeeld. Naar IKON-direkteur drs J. Greven meedeelde, zal deze zendtijd onttrokken worden aan de totale zendtijd van de in de IKON samenwerkende kerken. De niet bij de IKON aangesloten kerken zullen dus geen zendtijd behoeven af te staan. Wanneer onze kerken zendtijd ontvangen, zal het aantal niet in de IKON participerende kerkgenootschappen stijgen tot vier: De Gereformeerde kerken (vrijgemaakt binnen verband), De Christelijke Gereformeerde kerken, De Unie van Baptistengemeenten en de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt buiten verband).

We ontleenden deze gegevens aan het „Nederlands Dagblad”.



nieuws uit breder kring

In de „Friese Kerkbode” merkte de eindredakteur ds L. H. Kwast te Kollum naar aanleiding van de verschijning van het Jaarboek 1978 van de (syn.) Gereformeerde kerken het volgende op:

Eerst enkele cijfers: volgens het Jaarboek 1978 waren er per 1 januari 1978 831 Gereformeerde Kerken (de classes Ost-Friesland en Bentheim meegerekend), 1110 dienstdoende predikanten, 274 vacatures en 369 emeriti. Eén jaar eerder waren het eveneens 831 kerken, maar verder 1094 dienstdoende predikanten, 258 vacatures en 372 emeriti. Voor de cursus 1977-1978 stonden aan de Theologische Hogeschool in Kampen 149 5e jaars (en ouder) studenten ingeschreven. Aan de Theologische Faculteit van de Amsterdamse Vrije Universiteit is dat aantal 109. Voorts zijn er van de zijde van Kampen vier proponenten die in verband met hun studie nog niet beroepbaar zijn, terwijl van de zijde van Amsterdam veertien personen als zodanig worden aangeduid.

Het valt de gebruikers van het Jaarboek al langere tijd op dat in Kampen en Amsterdam vele tientallen studenten in de theologie voor de prak-

tische voltooiing van hun studie staan en dat — in vergelijking daarmee — slechts een bescheiden aantal studiosi zich bij de kerken aanmeldt met de vraag om beroepbaar te worden gesteld. Het aantal vacatures is — zie boven — in één jaar zelfs met veertien gestegen.

HENDRIK DE COCK, een actieve christelijke studentenvereniging. — Onlangs is een persbericht verschenen waarin staat dat de Vereniging van bij het Onderwijs betrokken Ouders een commissie ingesteld heeft ter voorbereiding van een Reformatorische Studentenvereniging te Groningen; het grootste deel van het bericht is gewijd aan de koers van de Vereniging van Christelijke Studenten Hendrik de Cock.

Doel

Hendrik de Cock probeert te laten zien dat de leden het serieus menen als ze zeggen dat ze zich geïnspireerd weten door het leven en sterven van Jezus Christus zoals we dat vanuit het Evangelie kennen. Onze vereniging probeert een bijdrage te leveren om haar leden te vormen en vanuit de Bijbel, Gods Woord, hun menszijn in deze wereld te beleven.

Aktiviteiten

Dit doel probeert HdC te bereiken door het opzetten van bijbelkringen, werk- en gespreksgroepen. In het cursusjaar 1977-1978 waren dat er 26 in totaal. Enkele van de door de groepen behandelde thema's waren: de Romeinenbrief, Prediker, boeken van Buber en Labuschagne, Wetenschap en Samenleving en Multinationals. Binnen HdC worden ook activiteiten ontplooid waarin daadwerkelijk bezig gegaan wordt met de problemen van de wereld om ons heen, zoals de zoekgroep bejaarden.

In het afgelopen jaar is f 2.000,— overgemaakt aan 2 projecten in de derde wereld en werden zeven kinderen geadopteerd via Terre des Hommes en de stichting Redt een Kind. Hendrik de Cock onderhoudt contacten met de zusterverenigingen V.C.S. Amsterdam, de C.S.R. Delft en de S.S.R. Nieuwe afdeling Utrecht en verder met de S.S.R. Reünisten Organisatie.

Regelmatig houden we lezingen en congressen waarvoor meer of minder bekende sprekers worden uitgenodigd als prof. Ridderbos, Awraham Soetendorp, Jan Wit, ds J. Rinzema, Feitse Boerwinkel en Herman Verbeek. Van deze lezingen en congressen worden samenvattingen geschreven voor ons verenigingsblad Cocktail; het door de VOCO geciteerde van Herman Verbeek was uit het verslag van een lezing die hij voor ons gehouden heeft.

Andere citaten van de VOCO kwamen uit persoonlijke bijdragen aan discussies. In één geval betrof het een themanummer van Cocktail over 'Geloven', waarbij de VOCO slechts uit één van de geplaatste artikelen citeerde.

Cocktail is 'spreekbuis van en voor leden van HdC'. Leden die er artikelen in schrijven geven hun eigen mening en zijn er zelf op aanspreekbaar. Het is niet gebruikelijk dat redactie of bestuur er commentaar bij plaatsen. Uit het publiceren van welk artikel dan ook kan geen konklusie getrokken omtrent een algemene lijn of gedachte die op HdC zou heersen. Op de artikelen in Cocktail wordt op

verschillende manieren gereageerd, zoals via het mededelingenblad Hanepoten, in een gespreksgroep of in een persoonlijk gesprek. De stukken in Cocktail zijn enkel onderdelen van een discussie, alleen afaan daarop geeft geen inzicht in de reacties erop.

De VOCO heeft in haar persbericht enkele artikelen in Cocktail geciteerd. Bij het lezen van de gehele artikelen blijken de citaten die door de VOCO zijn vermeld geen juiste indruk te geven van de lijn van het hele betoog. Het spijt ons dat de VOCO geen samenvattingen heeft gegeven van vele andere artikelen.

Statuten

Hendrik de Cock is in 1947 opgericht als een vrijgemaakte studentenvereniging. In 1967 is de kerkelijke binding losgelaten, wat leidde tot de oprichting van een zelfstandige Gereformeerde Studentenvereniging welke verbonden is met de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, binnen verband.

In 1975 zijn de statuten en de naam aangepast en onze vereniging heette van toen af Vereniging van Christelijke Studenten Hendrik de Cock in plaats van Vereniging van Gereformeerde Studenten HdC.

De grondslag en doelstelling in de huidige statuten luiden als volgt:

art. 2. De Vereniging weet zich in al haar activiteiten gebonden aan de Bijbel, Gods Woord, waarvan de Reformatorische Belijdenisgeschriften de hoofdzaken naspreken.

art. 3. Het doel van de vereniging is haar leden te steunen in het algemeen ongetwijfeld Christelijk geloof en een bijdrage te leveren om haar leden te vormen, zodanig dat zij in dankbare gehoorzaamheid aan Gods Woord, Jezus Christus, de Heer en Verlosser der wereld en dienstbaar aan de komst van het Koninkrijk hun taak in dit leven willen aanvaarden.

Het wordt op het ogenblik niet juist meer geacht dat de drie Reformatorische belijdenisgeschriften expliciet worden genoemd. Alle studenten die in hun studententijd serieus bezig willen zijn met hun geloof, dat willen uitbouwen en verdiepen mogen niet afgestoten worden door dit onderdeel van de statuten. Op het ogenblik zijn wij dan ook bezig met een goede discussie over herformulering van deze artikelen, zodat dit bezwaar weggenomen wordt.

Gesprek

Het spijt ons dat het bestuur van de VOCO niet met het bestuur van HdC contact gezocht heeft zodat er een gesprek kon ontstaan. Enkel het lezen van enige afleveringen van Cocktail en één gesprek met twee leden van HdC liggen ten grondslag aan de aktie en het persbericht van de VOCO. We betreuren het dat Christenen niet (eerst) de weg van de dialoog gekozen hebben. Vooral niet wanneer het weten dat Degene aan wie wij on-

ze inspiratie ontvangen altijd in voortdurend gesprek was met iedereen. We hopen dat het bestuur van de VOCO en het oprichtingskomité op onze inmiddels verzonden uitnodiging willen ingaan zodat we met elkaar een open en eerlijk gesprek kunnen hebben.

Senaat van de VCS Hendrik de Cock,

Bert Koers
Gera de Koning
René Stoker
Ton Rullmann
Rudy Schoonveld

Tevens nodigen we alle studenten en ouders die zich aangesproken weten door onze doelstelling en meer informatie willen hebben uit contact met ons op te nemen. Ons adres is: Herebinnensingel 35, Groningen.

Naar lezingen in Amerika, Engeland, Nrd.-Afrika, Frankrijk, Nederland, Duitsland, Zwitserland van ir. D. J. Christiaan

7 SERIES BIJBELSTUDIES

1 De naam boven allen naam, Zoon van God, Heiland, Middelaar	f 5,—	NIEUW!!
2 32 Geloofsmannen, via Abel, Noach, Abraham tot Johannes op Patmos	f 4,—	Lichtend
3 Genade en waarheid, Liefde, Genade, Veiligheid, Vrede, Eenheid	f 4,—	uitzicht
4 Veertien brieven van Paulus	f 5,—	op morgen
5 Wat zal het jaar 2000 brengen?	f 4,—	
6 Gods geheimenissen en hun onthulling	f 3,—	132 blz.
7 Christus in de Psalmen en profeten	f 4,—	
128 blz.	f 14,—	Prijs f 6,—

Alles franco na girostorting 1793613 t.n.v. Bijbelcursus Oudewater.

Man van 36 jaar, bel. lid van een gereformeerde kerk (vrijgemaakt b.v.), die zich erg eenzaam voelt en alleen een huis bewoont,

zoekt kennismaking

in verband met een eventueel huwelijk in de toekomst, met vrouw van ongeveer dezelfde leeftijd, hetzij nog steeds ongehuwd, hetzij reeds enige tijd weduwe, mét of zonder kinderen.

Brieven als reactie op deze advertentie worden graag ingewacht onder nummer 8978 bureau „Opbouw”, Nooigedacht 3, Zeist.

Gelieve s.v.p. foto in te sluiten.

Uiteraard wordt volledige geheimhouding verzekerd!



PLAATS UW FAMILIEBERICHTEN IN DIT BLAD!



Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooigedacht 3 · Zeist

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Drs H. de Jong;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Adres voor de rubriek

Kerknieuws:

Ds O. Mooiweer,
Volksparkeingel 45,
Enschede. Tel. 053-310259

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooigedacht 3, Zeist.
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38,
Leersum. Tel. 03434-4288

Abonnementprijs:

f 39,— per jaar of f 20,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31-december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15-november